

**ಉದಯ ಸಾರಂಗರವರ ‘ದಲಿಯನ ಡೋಲು’
ರಂಗ ನಾಟಕ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿ**

ಸುಧೀಶ್*

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.22106995>

ABSTRACT

ಕರಾವಳಿಯ ಆಧುನಿಕ ದಲಿತ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬರಹಗಾರರಲ್ಲಿ ಉದಯ ಸಾರಂಗರೂ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅವರ ‘ದಲಿಯನ ಡೋಲು’ ಹಾಗೂ ‘ಬೆಟ್ಟದ ಗಿಳಿ’ ರಂಗ ನಾಟಕಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಕರಾವಳಿಯ ದಲಿತ ಸಾಹಿತಿಗಳು ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾದರಪಡಿಸುವುದು ಒಂದು ನೆಲೆಯಾದರೆ, ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ಪರಿಸರದ ಕಾಳಜಿ ಮತ್ತು ಜಾಗೃತಿ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಜನಪರ ಹಿತವನ್ನು ಬಯಸುವುದು ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮನಗಾಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಉದಯ ಸಾರಂಗರ ಈ ರಂಗನಾಟಕ ಕೃತಿಯು ರಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಗೊಂಡು ಅತೀ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆದಿರುವಂತಹ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ತಿರುಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೀಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ‘ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ರಂಗಭೂಮಿ’ ಎಂದಾಗ ಮಕ್ಕಳಾದಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ವಯೋವೃದ್ಧರವರೆಗೂ ರಂಗ ನಾಟಕಗಳು ಎಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ತಲ್ಲಣಗಳನ್ನು, ಪರಿಸರ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು, ದೇಶ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯಬಲ್ಲದು ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ‘ದಲಿಯನ ಡೋಲು’ ನಾಟಕದ ಮೂಲಕ ಆಧುನಿಕತೆ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಸ್ತುಗಳ ಮೋಹ, ಜಾಗತೀಕರಣದ ನಂತರ ಎದುರಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸವಾಲುಗಳು, ದಿಕ್ಕಿಟ್ಟಿರುವ ಆಹಾರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹವ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ನಾಟಕದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ರಂಗತಂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯಲಾಗಿದೆ. ‘ಬೆಟ್ಟದ ಗಿಳಿ’ ನಾಟಕವು ಪ್ರಕೃತಿ ಇದ್ದರೆ ನಾವು, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಧ್ವಂಸ ನಮ್ಮ ನಿರ್ನಾಮದ ಸೂಚನೆ ಎಂಬ ಅತೀ ಜರೂರಿನ ಪರಿಸರ ಪ್ರೇಮದ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಅತೀ ವಿನೂತನವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಜನಪದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಗೀತೆಗಳ ಲಯಬದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಛಾಯೆ, ನಾಟಕೀಯ ಸಂಭಾಷಣೆ, ಅಭಿನಯಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಕಥಾಸಾರ, ಪ್ರಯೋಗಶೀಲ ರಂಗ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಲಕರಣೆಯಾಗಿ ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೃತಿಯು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

KEYWORDS: ಮಾಯಾ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ, ದಲಿಯನ ಡೋಲು, ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ, ಹಸಿರು-ಉಸಿರು, ಓರೋನ್

* **ಸುಧೀಶ್**, ಸಂಶೋಧನಾರ್ಥಿ, ಡಾ. ಡಿ.ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ, ತುಮಕೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ತುಮಕೂರು.

ಕರಾವಳಿ ಪರಿಸರದ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆಯ ಬರಹಗಳು ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಅದರಲ್ಲೂ, ದಲಿತ ಸಮಾಜದ ಬರಹಗಾರರಿಂದಲೇ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ದಲಿತ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಲೋಕವು ತನ್ನದೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ಬಗೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಲುವಿನಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕವನ್ನು ತಲುಪಿ, ತನ್ನ ಗುರುತರವಾದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಪರಿಶೀಲಿಸುವಾಗ ಸುರೇಶ್ ಮರಿಣಾಪುರ, ರಘು ಇಡ್ಡಿಮ, ಕೆ. ಕೃಷ್ಣ ಕಾಳಾವರ್ಕರ್ ಮೊದಲಾದವರ ನಾಟಕ ಕೃತಿಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರಾವಳಿಯ ರಂಗಭೂಮಿಯ ರಂಗನಾಟಕದ ರಚನೆ, ಪ್ರಯೋಗ, ನಿರ್ದೇಶನಗಳ ಮೂಲಕ ಗಮನ ಸೆಳೆದವರು, ಉದಯ ಸಾರಂಗರವರು. ಉತ್ತಮ ನಟ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸೃಜನಶೀಲವಾಗಿ ನಾಟಕಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜವನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಲು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವಂತಹ ರಂಗ ನಾಟಕಕಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಉದಯ ಸಾರಂಗರವರ 'ದಲಿಯನ ಡೋಲು' ರಂಗ ನಾಟಕಗಳ ಸಂಕಲನವು ಎರಡು ಮಹತ್ತರವಾದ ರಂಗ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. 2020ರಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡು, ರಂಗ ಪ್ರಯೋಗಗೊಂಡು, ಕಲಾವಿದರ ಅಭಿನಯದ ಮೂಲಕ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ತಲುಪಿದೆ. ಯಶಸ್ವಿ ಪ್ರಯೋಗಗೊಂಡು, ಸಮಾಜದ ಧನಾತ್ಮಕ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಹೊಸ ರೂಪವನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದೆ.

“ಉದಯರ ನಾಟಕಗಳು ಪರಿಸರ ಕಾಳಜಿ, ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ, ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧದ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವವುಗಳು. ನಾಟಕಗಳ ಕೊರಿಯೋಗ್ರಫಿಯೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ. ರಂಗವಿನ್ಯಾಸ, ರಂಗಚಲನೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಒಂದು ಹೊಸತನವಿದೆ. ನಾಟಕದ ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸುವ ಸಂಶೋಧಕ.”¹ ಎಂದು ಶ್ರೀ ಯತೀಶ್ ಕುಮಾರ್ ರೈ ಮುಳ್ಳೇರಿಯರು ತಮ್ಮ ಶುಭಾಶಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟಕ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೊಸತನದ ಛಾಯೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ನವೀನ ಚಿಂತನೆಗಳಿಗೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಪೌರಾಣಿಕ, ಜನಪದೀಯ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ಅಂಶಗಳ ನಾಟಕಗಳ ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನ ಸವಾಲುಗಳಿಗೆ, ಸ್ಪಂದನೆಗಳಿಗೆ ಗಮನಹರಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿನೂತನ ಪ್ರಯೋಗ 'ದಲಿಯನ ಡೋಲು' ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. 'ದಲಿಯನ ಡೋಲು' ನಾಟಕವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಬಂಬಿಲರು ರಂಗಾಲಂಕಾರದ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ; “ಈ ನಾಟಕ ನೋಡುವ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ, ಅಭಿನಯಿಸುವ ಕಲಾವಿದರಿಗೂ ನಿರ್ದೇಶನ ಮಾಡುವ ನಿರ್ದೇಶಕರನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಕಾಡಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅಸಮಾನತೆ, ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ, ಒಳಗಿನ ನೋವು, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಳಗಿನ ಸಿದ್ಧಿವಿಕೆ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಸ್ವತಃ ಉಂಡು ಅನುಭವಿಸಿ ಅದನ್ನೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದಿರುವುದು ಉದಯರವರ ವಿಶೇಷತೆ.”² ಈ ರಂಗನಾಟಕ ಕೃತಿಯು ಪ್ರಕಟಣಾ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ 75 ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಬಾರಿ ಪ್ರದರ್ಶನಗೊಂಡು, ಹಲವಾರು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳಿಗೂ ಭಾಜನವಾಗಿದೆ.

ದಲಿಯನ ಡೋಲು:

ಹತ್ತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪಾತ್ರಗಳು ಬರುವಂತಹ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನೆಲಮೂಲದ ಜಾನಪದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ 'ದಲಿಯ' ಕಂಡುಬರುತ್ತಾನೆ. ವಿದೇಶಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ 'ಮೋರ್ಗನ್', ಊರಿನ ಧನಿಕನಾಗಿ 'ರಾಯರು', ಕೆಲಸದಾಳು 'ಮಂಜು', ಜಾಗತೀಕರಣದ ಶಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಮಾಯಾವಿ-1 ಮತ್ತು 2, ಮಕ್ಕಳು ಅಥವಾ ಊರಿನವರಾಗಿ ಜನ-1, ಜನ-2

ಮತ್ತು ಜನ-3 ಮುಖ್ಯರೆನಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾಟಕವು ಒಟ್ಟು ಆರು ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ದೃಶ್ಯ-1 ರಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಸಂಪತ್ತಿನ ಭದ್ರತೆಯಿಂದ, ದಿವ್ಯತೆಯಿಂದ ನೆಲಮೂಲದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮರುಗಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಮುದ್ರ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಮಾಯಾವಿಗಳು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಬರುವಾಗ ಮಾಯಾಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಬಗ್ಗಿತದ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಈ ದೇಶದ ಜೀವಗಳು ದಾಸ್ಯದ ಜೀತದಾಳುಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಸಾರವನ್ನು ಉಳ್ಳ ರಂಗಗೀತೆಯ ಪ್ರಸ್ತುತಿಯೊಂದಿಗೆ, ಅಂತಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅದೋ! ಬಂತು! ಮತ್ತೊಂದು ಮಾಯಾಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಗದ್ದಲ, ಡೋಲಿನ ಶಬ್ದ ಕೊನೆಗೆ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗುತ್ತದೆ. ಜಾಗತೀಕರಣದ ಪ್ರವೇಶಿಕೆಯ ಮುನ್ಸೂಚನೆ ಅದಾಗುತ್ತದೆ. ಜನರು ಮತ್ತು ಮೋರ್ಗನ್ ಮಧ್ಯೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆದು ಆತ ಸಮುದ್ರದಾಚೆಯಿಂದ ತಂದ ಮಾಯಾ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮ್ಯಾಜಿಕ್ ಕೋಲಿನಿಂದ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಜನರನ್ನು ಮರುಳು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಊರಿನ ಧನಿಕ ರಾಯರು ಹಾಗೂ ಆತನ ಸಹಚರನಾದ ಮಂಜನು ಜೊತೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮಾಯಾವಿಯು ಅವರೆದುರು ನವೀನ ಶೈಲಿಯ ತಂಪಾದ ಟೋಕ್ಯೋ ಕೋಲಾ ಡ್ರಿಂಕ್ಸ್ ಅನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಇದನ್ನು ಕುಡಿಯರೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಾಯಾಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಹೊರಬಂದ ಆ ಪೇಯವು ಮಂಜನ ನಾಲಿಗೆಗೆ ಇಸ್ರಿ ಹಾಕಿದ ಅನುಭವವನ್ನು ನೀಡಿ, ನಂತರ ರುಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾರಾಟದ ಉಪಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ 50 ಲಕ್ಷ ಡಾಲರ್ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಮೋರ್ಗನ್. ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾರಿ ಮೋರ್ಗನ್‌ನಿಂದ ಮಾಯಾಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಧನಿಕನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ದೃಶ್ಯ-2 ರಲ್ಲಿ ಹೆಗಲಲ್ಲಿ ಡೋಲು ಏರಿಸಿಕೊಂಡು 'ದಲಿಯ'ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜಾಗತೀಕರಣದ ಪ್ರೇತ ಊರಿಗೆ ವಕ್ಕರಿಸಿದ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು, ದೈವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಗಗ್ಗರದ ನಿನಾದ ಪಸರಿಸುತ್ತದೆ. "ಓ ದೈವವೇ... ನಿನಗೆ ಆರತಿ ಮಾಡಲು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಧೂಪ ದೀಪಗಳಿಲ್ಲ... ನಾನು ಮುಗಿದ ಈ ಕೈ ಬೆರಳುಗಳೇ ನಿನಗೆ ಆರತಿ... ದೈವವೇ ನಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಪ್ರೇತಗಳು ಬಂದಿವೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡು ದೈವವೇ... ಕಾಪಾಡು"³ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಜನರು ಮಾಯಾಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ದಲಿಯನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಬರುವ ಟೋಕ್ಯೋ ಕೋಲಾ, ಅನ್ನದ ಬದಲು ನೂಡಲ್ಸ್ ನೀಡುವ ಕೌತುಕವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜಾಗತೀಕರಣದ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಬಲಿಪಶುಗಳಾಗದಿರಿ ಎಂಬ ಕರೆಯನ್ನು ಜನರಿಗೆ ದಲಿಯನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಡೆನ್ಸಣ್ಣ ಡೆನ್ಸಣ್ಣ...' ಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿ ದಲಿಯನಿಂದ ಮೊಳಗುತ್ತದೆ.

ದೃಶ್ಯ-3 ರಲ್ಲಿ ರಾಯರು ಟೋಕ್ಯೋ ಕೋಲದ ಹತ್ತು ಫ್ಯಾಕ್ಷರಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಅದರ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲೂ ಹಾಗೂ ಇಡೀ ದೇಶದಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮಾಯಾವಿಗಳ ಆಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಹುನ್ನಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಜನರ ಕೃಷಿಭೂಮಿಯನ್ನು ಹಣ ನೀಡಿ ಖರೀದಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದವರಿಗೆ ಆಸೆ-ಆಮಿಷಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡಿ, ಭೂ ಕಬಳಿಕೆ, ನದಿ ತಿರುವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರಿ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ದಲಿಯನ ಮನವೊಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ದಲಿಯನಿಂದ ಕೃಷಿಭೂಮಿ ದೊರೆತರೆ, ಕೈ ತುಂಬಾ ಲಕ್ಷ ಲಕ್ಷ ಹಣ ಜೊತೆಗೆ, ಪಿ.ಎಫ್., ಇ.ಎಸ್.ಐ., ಪೆನ್ಷನ್ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ, ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕೃಷಿಗಾಗಿ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಬಳಕೆ ಮಾಡಿ, ಒಳ್ಳೆಯ ಫಲವನ್ನು ತೆಗೆದು ವಿಷ ಬಿತ್ತುವ ಹುನ್ನಾರ ದಲಿಯನಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ದಲಿಯನು ಯಾವ ಆಮಿಷಗಳಿಗೂ

ಮಣಿಯದೆ ಹೋದಾಗ ಅವನನ್ನು ದೊಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಥಳಿಸಿ, ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ದಲಿಯನು ಪ್ರಕೃತಿ ದೇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ “ನಾನು ಸುನಾಮಿಯಾಗಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿದೆ... ಚಂಡಮಾರುತವಾಗಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿದೆ... ಭೋರ್ಗರವ ಮಳೆಯಾಗಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿದೆ... ಭೂಕಂಪನವಾಗಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿದೆ...” ಎಂದು ಪ್ರಕೃತಿಯು ದಲಿಯನಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತದೆ.

ದೃಶ್ಯ-4 ರಲ್ಲಿ ಸುಡುವ ಬಿಸಿಲು, ರಾಕ್ಷಸ ಮಳೆ, ಅನಾಹುತಗಳ ಮಹಾಪೂರವೇ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾಯಾವಿಗಳ ಮಾಯಾಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಕುತಂತ್ರ ಜನರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ದಲಿಯನಿಗಾದ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಜನರು ಮರುಗಿ, ಸತ್ಯದರ್ಶನವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ.

ದೃಶ್ಯ-5 ರಲ್ಲಿ ಮಾಯಾವಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೋರ್ಗನ್ ಈ ದೇಶದ ಭೂಮಿ, ಅವರ ಕಂಪನಿಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ಕಬಳಿಕೆಯಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಜನರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಳಿದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಅನುಕರಣೆಯ ಆರಾಧನೆಯ ಬಗೆಗೆ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜಾಗತೀಕರಣದ ಕಬಂಧ ಬಾಹು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗೆ ಚಾಚಿರುವ ದುರಂತವನ್ನು ನಾಟಕಕಾರರು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ದೃಶ್ಯ-6 ರಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟದ ಹಾಡಿನೊಂದಿಗೆ ಜನರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆಹಾರ, ಗಾಳಿ, ನೀರು, ಬೆಳಕು, ವಿಷಪೂರಿತವಾಗಿರುವ ವಾತಾವರಣ ನಮಗೆ ಬೇಡ, ಹಿರಿಯರು ತೋರಿಸಿದ ಕೃಷಿ ಜೀವನವೇ ಸಾಕು ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಣ್ಣಿನ ನೆಲಮೂಲದ ಧ್ವನಿಯಾಗಿ ಡೋಲನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಾಟಕಕಾರರು ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ದಲಿಯನ ಡೋಲಾಗಿದೆ. ಸಾವಿರ-ಸಾವಿರ ದಲಿಯರ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಬಡಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಾಗಿ ರಾಯ ಹಾಗೂ ಮಂಜ ಕೂಡಾ ಮೋರ್ಗನ್‌ನನ್ನು ಭಾರತ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಸಲು ನೆರವಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಬೆಟ್ಟದ ಗಿಳಿ:

ಉದಯ ಸಾರಂಗರವರ ‘ದಲಿಯನ ಡೋಲು’ ರಂಗ ನಾಟಕಗಳ ಸಂಕಲನದ ಇನ್ನೊಂದು ಕನ್ನಡ ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕವೇ ‘ಬೆಟ್ಟದ ಗಿಳಿ’ಯಾಗಿದೆ. ಪರಿಸರ ಕಾಳಜಿ, ಪ್ರಕೃತಿಪ್ರೇಮ, ಪ್ರಕೃತಿ ವಿನಾಶದಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತು ಪರಿಸರದ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದಂತಹ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿವಿಧ ರೂಪಕಗಳ ಮೂಲಕ ಅತೀ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಣೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗಿಳಿ, ಹುಚ್ಚ, ಹುಡುಗಿ-1 ಮತ್ತು 2, ಹುಡುಗ-1 ಮತ್ತು 2, ರಾಕ್ಷಸಿ, ಓಜಾ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರಗಳಾಗಿವೆ.

ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅತೀ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಈ ರಂಗನಾಟಕವು ಮೂಡಿಬಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವೇ ಇಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ರಂಗನಾಟಕವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುವ ಮೂಲಕ ಭಾರತದ ಭಾವೀ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ರಕ್ಷಣೆ, ಪರಿಸರದ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕು ದೃಶ್ಯಗಳಿರುವ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗ ಹಾಗೂ ಹುಡುಗಿಯರು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಕನ್ನಡಕದ ಮೂಲಕ ಊರಿನ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ, ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಇಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ. ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತದ ನೋಟವನ್ನು ರಂಗಗೀತೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ರಂಗದ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಂತಹ ರಂಗಸಲಕರಣೆಗಳಾದ ಕಸಪೊರಕೆ, ಕೋಲು, ಗೋಣಿಚೀಲಗಳು ಸ್ವಚ್ಛತೆಯ ಪರಿಕರಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ರಂಗವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಗಿಡಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಪೋಷಿಸುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಯಾವತ್ತೂ ಬರುವ ಗಿಳಿಯು ಇಂದು ಬಾರದಿರುವುದು ಆತಂಕವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಗಿಳಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹುಚ್ಚನೊಬ್ಬ ಎದುರಾಗಿ ಗಿಳಿಯಕ್ಕನನ್ನು

ತೋರಿಸುವ ಭರವಸೆಯನ್ನು ನೀಡಿ, ಅವರನ್ನು ಆತನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಎರಡನೆಯ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಊರಿನಿಂದ ದೂರವಾಗಿರುವ ಗಿಳಿಯು ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, 'ಯಾಕೆ ನೀನು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದೆ?' ಎಂದು ಕೇಳುವಾಗ; ನಿಮ್ಮ ಊರಲ್ಲಿ ನಾವಿದ್ದರೆ ನಾವು ಬೇಗನೆ ಸಾಯುತ್ತೇವಂತೆ! ಎಂದು ಓಜಾ (ಓರೋನ್) ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗಾಗಿ, ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿರುವೆ ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಗಿಳಿಯು. ದೂರದ ಬೆಟ್ಟದಾಚೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಆತನಲ್ಲಿಯೇ ವಿಚಾರಿಸೋಣವೆಂದಾಗ, ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸಿಯು ಎದುರಾಗಿ, ಆಕೆಯು ಮರಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವ ರಾಕ್ಷಸಿ ಎಂದು ಮನವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೂರನೆಯ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸಿಯು ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾ 'ಏಳು ಬೆಟ್ಟದ ರಾಣಿಯಾಗಿ ತಾನು ಗುಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟ ಎಲ್ಲಾ ನೆಲಸಮ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಕಾಡನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕಿದ್ದೇನೆ. ನಗರವಾಸಿಗಳಾದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೂಡ ತಿನ್ನುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಹೆದರಿಸುತ್ತದೆ. ಹಸಿರನ್ನು ಕೊಂದ ರಾಕ್ಷಸಿಗೆ ಗಿಳಿ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳು ಮನವೊಲಿಸಿ, ತಿಳಿ ಹೇಳಿ ಪರಿಸರ ನಾಶ ಮಾಡದೇ ಓರೋನ್ ಪದರದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿಶದಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೊನೆಯ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಹಾಗೂ ರಾಕ್ಷಸಿ, ಹುಚ್ಚ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಓಜಾ (ಓರೋನ್) ನನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಓರೋನ್ ಪದರದ ನಾಶ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸಾವು ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಓಜಾ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಖರವಾದ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಇಷ್ಟರವರೆಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದೆ. ಆದರೆ, ಇನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯರ ಐಷಾರಾಮಿ ಜೀವನದ ಕಟ್ಟಡಗಳು, ವಾಹನಗಳು, ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಗಳು, ನವ ನವೀನ ಉಪಕರಣಗಳು, ಅವುಗಳು ಉಗುಳುವ ವಿಷಾನಿಲ ನನ್ನನ್ನು ಚಿಂದಿಚಿಂದಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಸೂರ್ಯನ ಬೆಂಕಿಜ್ವಾಲೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲು ಇನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಪರಿಹಾರವೆಂದರೆ ಮರಗಳು! ಮರಗಳು! ಮರಗಳು ಇದ್ದರೆ ನೀವು ಉಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಪಟ್ಟುಕೊಂಡು, ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸಿಯು ತನಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಬೇಕೆಂದು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತದೆ. ಹುಚ್ಚನು ತಕ್ಷಣ ತನ್ನ ಶಿಕ್ಷೆಯು ಇನ್ನು ಮುಗಿಯಿತು ಎಂದು ತನ್ನ ಹಳೆಯ ಟೋಪಿ ಮತ್ತು ಜೋಳಿಗೆಯನ್ನು ರಾಕ್ಷಸಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಹುಚ್ಚನು ಮಕ್ಕಳ ಮೂಲಕ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಗಿಡಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ಗಿಡ ನೆಡುವ ಅಭಿಯಾನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ.

ರಂಗನಾಟಕದ ತಂತ್ರ:

ರಂಗ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಬರುವಂತೆ ಎರಡೂ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾಟಕಕಾರರಾದ ಉದಯ ಸಾರಂಗರು ಜನಪದೀಯ ಶೈಲಿಯ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಂಗಗೀತೆಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಮೂಲಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ತಲುಪುವಂತೆ ಹೆಣೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಮಾತಿನ ಶೈಲಿಯು ಸರಳವಾದ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದು, ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಕಥೆಯು ಸಾಗಲು ನೆರವಾಗಿದೆ. ನೆಲ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿ ಡೋಲನ್ನು ಬಡಿಯುವ, ದೈವವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ, ಪಾಡ್ಡನದ ಸೊಲ್ಲಿನಂತಹ ಗೀತೆಯನ್ನು ಹಾಡುವ ಮೂಲಕ ಜನಪದೀಯ ಶೈಲಿಯ ನಡೆಯನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಬೆಟ್ಟದ ಗಿಳಿ' ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ರಂಗಗೀತೆಗಳ ಆಕರ್ಷಕ ಬಳಕೆ, ಪಕ್ಷಿ ರೂಪಗಳ ಮೂಲಕ ಕಿರಿಯರನ್ನು ಸೆಳೆಯುವ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆ ಅತೀ ವಿಶೇಷವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಕಾಂಕ್ರೀಟು ಕಾಡನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ರಾಕ್ಷಸಿಯು ಉತ್ತಮ ಪಾತ್ರವಾಗುವಂತೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ಓಜಾ ಪಾತ್ರದ

ಮೂಲಕ ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ತಲುಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪರಿಸರದ ವಿದ್ವಂಸಕ ನಾಶಕ್ಕೆ ಹುಚ್ಚನನ್ನು ಹೊಣೆಗಾರನನ್ನಾಗಿಸಿ, ಕಾಡು ನಾಶ ಮಾಡುವ, ಪರಿಸರವನ್ನು ಹಾಳುಗಡಹುವ ಭ್ರಮೆ ಹುಚ್ಚತನ ಪ್ರಸ್ತುತ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಮೀಕರಿಸಿ, ಅತೀ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಹುಚ್ಚನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ಬಳಸಿದ ದೊಡ್ಡ ಕನ್ನಡದ ಚಿತ್ರಣವು ನಾಟಕದ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಆದಿ ಹಾಗೂ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಂತಿದೆ.

ಒಂದೆಡೆ ಜಾಗತೀಕರಣದ ನಕಾರಾತ್ಮಕ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದ ದೇಶವನ್ನು ಉಳಿಸುವಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು 'ದಲಿಯನ ಡೋಲು' ನಾಟಕವು ಮಾಡುತ್ತದೆ. 'ಬೆಟ್ಟದ ಗಿಳಿ'ಯ ಮೂಲಕ ಬಲಹೀನರು ಹಾಗೂ ಬಲಾಢ್ಯರ ನಡುವಿನ ಅಂತರವನ್ನು ಸರಿಸಿ ಸಮಾನತೆಯಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಜನಜೀವನವನ್ನು ಉಳಿಸಬೇಕಾದಂತಹ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ರಂಗ ಧ್ವನಿಯಾಗಿ, ರಂಗ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಮೂಲಕ, ರಂಗ ಕೃತಿಯಾಗಿ ನಾಟಕಕಾರರು ಸಾದರ ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪರಿಸರ ಕಾಳಜಿ ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಭರಾಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಉದಯ ಸಾರಂಗರವರ ರಂಗನಾಟಕಗಳು ಅತೀ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು:

1. ಉದಯ ಸಾರಂಗ, (2020), ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ - ದಲಿಯನ ಡೋಲು, ಬೆಂಗಳೂರು: ಸುಮುಖ ಪಬ್ಲಿಷರ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಪು.ಸಂ. 4
2. ಅದೇ, ಪು.ಸಂ. 5
3. ಅದೇ, ಪು.ಸಂ. 21, 22
4. ಅದೇ, ಪು.ಸಂ. 32

ಆಕರ ಗ್ರಂಥ:

1. ಉದಯ ಸಾರಂಗ, (2020), ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ - ದಲಿಯನ ಡೋಲು, ಬೆಂಗಳೂರು: ಸುಮುಖ ಪಬ್ಲಿಷರ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ ಪ್ರಕಾಶನ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥ:

1. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ ಕಾ.ವೆಂ. , (2005), ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು: ಸುಮುಖ ಪ್ರಕಾಶನ.